

İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi
Journal of the Human and Social Science Researches
[2147-1185]

[itobiad], 2019, 8 (1): 559/580

**Yabancı Uyruklu Öğrenciler ile Türk Öğrencilerin Birbirleri
Hakkındaki Eğitim Algılarının Karşılaştırılması**

Comparison of Educational Perceptions of Foreign Students and
Turkish Students about Each Other

Özge ÇELİK

**Y. L. Öğr., Sakarya Üniv., Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Anabilim D.
Graduate Student, Sakarya University, Social Sciences Institute, Department
of Sociology**

ozge.celik3@ogr.sakarya.edu.tr

Orcid ID:0000-0001-8354-6057

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü / Article Type : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Received : 17.11.2018
Kabul Tarihi / Accepted : 16.03.2019
Yayın Tarihi / Published : 20.03.2019
Yayın Sezonu : Ocak-Şubat-Mart
Pub Date Season : January-February-March

Atıf/Cite as: ÇELİK, Ö . (2019). Yabancı Uyruklu Öğrenciler ile Türk Öğrencilerin Birbirleri Hakkındaki Eğitim Algılarının Karşılaştırılması. İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi, 8 (1), 559-580. Retrieved from <http://www.itobiad.com/issue/43055/498133>

İntihal /Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism. <http://www.itobiad.com/>

Copyright © Published by Mustafa YİĞİTOĞLU Since 2012 - Karabuk University, Faculty of Theology, Karabuk, 78050 Turkey. All rights reserved.

Yabancı Uyruklu Öğrenciler ile Türk Öğrencilerin Birbirleri Hakkındaki Eğitim Algılarının Karşılaştırılması

Öz

Bu araştırmanın amacı, yabancı uyruklu öğrenciler ile Türk öğrencilerin sınıf ortamında birbirlerine yönelik algılarının belirlenmesidir. Araştırmada nitel araştırma yöntemi seçilmiş, fenomenoloji deseni kullanılmış, yarı yapılandırılmış mülakat formu ile sahadan veriler toplanarak içerik analizi yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 20 yabancı uyruklu öğrenci ve 20 Türk öğrenciden oluşmaktadır. Farklı ülkelerden gelen öğrenciler ile Türk öğrencilerin sınıf ilişkileri, ders çalışma alışkanlıkları, sınıf ortamında iletişimleri gibi durumlar karşılaştırılmıştır. Görüşmeler neticesinde, Türk öğrenciler yabancı uyruklu öğrencileri çalışkan bulmuş; ders çalışma alışkanlıklarının günlük tekrar, kütüphaneye gitme, araştırma yapma olduğu görülmüş; sınıf ortamında kültürel farklılık kaynaklı sorun yaşamadıkları, ilişkilerinin olumlu olduğu tespit edilmiştir. Yabancı uyruklu öğrenciler, Türk öğrencilerin ders çalışmalarını yetersiz, ezberci bulmuş, sınıf ilişkilerini olumlu değerlendirmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancı Uyruklu Öğrenciler, Türk Öğrenciler, Eğitim, Kültür, Algı.

Comparison of Educational Perceptions of Foreign Students and Turkish Students about Each Other

Abstract

The purpose of this study is to determine the perceptions of foreign students and Turkish students about each other in the classroom environment. In the study, qualitative research method was chosen, phenomenology design was used, data were collected from the field with a semi-structured interview form and content analysis was performed. The sample of the study consists of 20 foreign students and 20 Turkish students. The students from different countries and the Turkish students were compared in terms of classroom relations, studying habits and communication in the classroom environment. As a result of the interviews, the Turkish students found the foreign students more hard working and it was seen that their studying habits were daily repetitions, going to the library and doing research. It was also determined that they did not have any problems arising from cultural differences in the classroom environment and they had positive relations. The foreign students found the studying habits of the Turkish students inadequate and memorization-based and assessed their classroom relations positively.

Keywords: Foreign Students, Turkish Students, Education, Culture, Perception.

1.Giriş

İnsan dünyaya geldikten sonra toplumun kültürünü aile, okul, iş yeri gibi vasıtalarla alıp kendine mal eder. Her milletin ferdi, içinde bulunduğu milletin kültürünün, inançlarının, dilinin, dininin, örf ve adetlerinin taşıyıcısı olmaktadır. Kültür, fertlerin üstünde, fertlerin şahsiyetini oluşturan bir varlık olup kültürlerin farklılığı da fertlerin farklılığını ortaya çıkarmaktadır (Kaplan, 2014, s. 26). Bu farklı kültürlerden fertler bir araya geldiğinde ise kültürel etkileşimler meydana gelmektedir.

Ülkelerin kendi içlerine kapanık coğrafyalar olmak yerine, birbiri ile bağlantılı yerler haline gelmesi kültürel etkileşimi arttıran temel faktör olmuştur. Son yıllarda hızla küreselleşen dünya yalnız ekonomik alanda değil, hizmet ve eğitim alanında da birbiri ile bağlantılı hale gelmiştir. Özellikle yükseköğretimde küreselleşmeden söz etmek mümkündür. Artık üniversiteler yalnız kendi ülke vatandaşlarına eğitim veren kurumlar olmaktan çıkmış, pek çok coğrafyadan farklı uluslara mensup öğrencilerin hizmet aldığı kurumlar haline dönüşmüştür. Üstelik OECD 2009 raporuna göre üniversitelerde, ülkeler arası öğrenci hareketliliğinin artacağı öngörülmektedir. Aynı artışın ülkemiz üniversitelerinde de geçerli olacağı düşünülmektedir. Kendi ülkemiz öğrencilerinin farklı ülkelerden gelen öğrencilerle eğitim alması, ülkemizi kültürel ilişkilerin gelişmesi açısından olumlu etkileyeceği dile getirilmektedir (Çetinsaya, 2014, s. 27).

Yeni ve farklı ilişki ağları üreten küreselleşme, yükseköğretim dünyasına çok yönlü etkilerde bulunmuştur. Bu yeni düzen içinde uluslararası yükseköğrenim, vatandaşı olduğu ülkenin dışında başka bir ülkede öğrencinin eğitimine devam etmesi olarak tanımlanmaktadır. Gelişmiş ülkeler uluslararası öğrencilerden önemli seviyede gelir elde etmektedir. Oysa uluslararası öğrencilerin gittikleri ülkeye katkıları yalnızca eğitimi süresince ev sahibi ülkede harcadığı para olarak düşünülmemelidir. Uluslararası öğrenciler, gittikleri ülkeye kendi kültürlerini taşımış, karşılaştıkları insanların ufuklarını genişletmelerini sağlamış, dünyanın ortak dilini, iş yapma metotlarını, kültürler arasındaki entelektüel ve akademik diyalogu artırmak için yükseköğrenime verdikleri önemi arttırmış ama aynı zamanda gittikleri yerden de benzer etkiler almıştır (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu[DEİK], 2013).

Uluslararası öğrencilere ilişkin ilk mevzuat 14/10/1983 tarih ve 2922 sayılı "Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilere İlişkin Kanun" ismi ile yayınlanmıştır. Kanun'un 2'nci maddesi şu şekildedir; "Bu Kanun; ilgili kurum ve kuruluşlar ile çeşitli anlaşmalar çerçevesinde Hükümetimizce yabancı hükümetler emrine verilen burslardan yararlanmak suretiyle veya kendi imkânlarıyla Türkiye'ye gelen yabancı uyruklu öğrencilerikapsar" (T.C. Kalkınma Bakanlığı- Kalkınma Araştırma Merkezi[KAM], 2015, s. 18). Eğitimde uluslararasılaşma yurt dışındaki ülkelerde olduğu gibi Türkiye yükseköğretiminde de ilerleme göstermiştir. Uluslararası eğitim sürecine Türkiye yükseköğretim sisteminin katılması ve geliştirilmesi için stratejiler

geliştirilmiştir. "Bologna Süreci, TURQUAS Projesi, Erasmus ve Erasmus+ programları, Türkiye Bursları, Mevlana Değişim Programı, Ortak Diploma programları, Proje Tabanlı Uluslararası Değişim Programı, YABSİS Projesi, Okul Tanıma ve Denklik Yönetmeliği, doktora öğrencilerinin mezuniyetleri sonrası Türkiye'de kalış sürelerinin uzatılması, YÖK'ün uluslararası öğrencilere yönelik burs vermeye başlaması uluslararası eğitimde ülkemizin de yerini almasını sağlayan projelerdir" (YÖK, 2017, s. 15). Uluslararası öğrencilere burs verilmeye başlanması süreci güçlendiren önemli bir katkı sağlamıştır. Yapılan çalışmalarla ülkemiz yabancı uyruklu öğrenciler için cazip bir merkez haline getirilmeye çalışılmaktadır.

Alanyazın taraması yapıldığında yabancı uyruklu öğrencilere yönelik tez çalışmaları Türkçe okuma ve yazma becerisini geliştirme, ekonomi, eğitim, psikoloji, sağlık konularını içerdiği görülmektedir.

Makaleler incelendiğinde dil problemleri, telaffuz-okuma-yazma problemleri, Türkçeyi öğrenirken yaşanan problemler, uyum problemleri, iletişim sorunları ekonomik problemler, eğitime bakış açıları, sosyal problemler, sosyo-kültürel problemler yalnızlık, eğitim memnuniyeti, sağlık sorunları, Türkiye hakkındaki tutum ve görüşleri, boş zamanları değerlendirme konularıyla ilgili çalışmalar yapılmıştır.

Yapılan araştırmalar çoğunlukla yabancı uyruklu öğrencilerin belirlenen bir konu üzerinden konu hakkındaki düşüncelerini öğrenmeye yöneliktir. Türkiye'ye geldikten sonra, ülkede geçirdiği sürede en çok ortak zamanlar geçirdikleri Türk öğrenciler ile ilgili araştırma sınırlı sayıdadır. Araştırmacının belirlediği bir konu üzerinden yabancı uyruklu öğrenciler ve Türk öğrencileri karşılaştırma yaparak inceleyen çalışmalar:

"Türk Cumhuriyetleri ve Türk Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Yardım Arama Tutumları, Psikolojik İhtiyaçları ve Psikolojik Uyumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi" (Annaberdiyev, 2006), sonucunda her iki öğrenci grubunun psikolojik yardım arama tutumları, psikolojik ihtiyaçları ve psikolojik uyum düzeylerinin farklılaşmadığı bulunmuştur.

"19 Mayıs Üniversitesi Samsun Eğitim Fakültesinde Öğrenim Gören Türk ve Yabancı Öğrencilerin Öğretim Programlarına Yönelik Bakış Açıkları" (Gökalp, 2012), yapılan araştırmadan çıkan sonuçlara göre öğretim programları öğrencilerin bilgi ihtiyacını karşılar nitelikte düzenlenmemiştir.

"Türkiye'de Yaşayan Yabancı Uyruklu Öğrenciler ile Türk Uyruklu Öğrencilerin Özgüven Düzeylerinin İncelenmesi" (Çevik, 2015), öğrencilerin özgüven düzeyleri farklı değişkenlere göre incelendiğinde farklılıklar tespit edilmiştir. Öğrenciler yaş, cinsiyet, aile ile birlikte yaşayıp yaşamama, ailelerin aylık geliri gibi kriterler de ele alınmış ve katılımcıların "Benlik Saygıları" yüksek bulunmuştur.

Psikolojik uyum düzeylerinin karşılaştırılmasına ilişkin "İzmir'de Kredi ve Yurtlar Kurumu Erkek Yurtlarında Kalan Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları ve Türk Öğrencilerle Karşılaştırılması"

(Aden, 2016) yabancı öğrencilerde farklılık tespit edilmiş Türk öğrencilerde tespit edilmemiştir.

Yapılan tez çalışmalarında bir konu üzerinden yabancı uyruklu öğrenciler ve Türk öğrencilerin karşılaştırılması yapılmıştır. Öğrencilerin birbirleri hakkındaki algılarını, görüşlerini içeren karşılaştırılmalı bir araştırmaya rastlanmamıştır. Eğitimle ilgili bir karşılaştırmalı çalışmaya da rastlanmamıştır. Ülkemiz üniversitelerinde eğitim almaya gelen öğrenci sayısı artmaktadır. Artan bu hareketlilikle ülkemiz öğrencileri de farklı ülkelerden, farklı kültürden insanlarla bir araya gelmeye başlamıştır. Türk öğrenciler de bu değişimden etkilenmektedir. Farklı kültürler sınıf da, okulda, yurttta, öğrenci evinde, sosyal mekânlarda bir araya gelmeye başlamaktadır. Öğrenciler arasında kültür alış-verişi, etkileşim, kültürlenme süreçleri yaşanmaktadır. Bu sebeple yabancı uyruklu öğrenciler ile Türk öğrenciler arasındaki algının, tutumun ne olduğunu bilmek bizlere öğrencileri anlamamızda ve verimli eğitim politikaları oluşturumuzda yol gösterici olacaktır.

Ülkemize eğitim almak için gelen yabancı uyruklu öğrencilerin karşılaşacakları ana sorunların Türkçeyi bilmemekten kaynaklandığı farz edilerek çalışmalar çoğunlukla bu alanda yapılmıştır. Öğrenciler kısa bir süre sonra Türkçe'yi öğrenmekte ve dil problemi aşıldıktan sonra sosyo-kültürel ve ekonomik sorunlar öne çıkabilmektedir (Kıroğlu, Kesten ve Elma, 2010, 27). Öğrencilerin ülkemize gelme sebebi eğitim olduğu için onların eğitim ortamları, sınıf arkadaşlarıyla ilişkileri önem kazanmaktadır. Türk öğrencilerin çoğunlukla ilk kez eğitim ortamında (sınıf) yabancı öğrencilerle bir araya gelmesi ve onların algılarının da ne olduğu üzerine bir çalışma olmadığı için, çalışmanın alana katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Batı ülkeleri ve Amerika'da önceden başlamış olsa da ülkemiz üniversitelerin yapısı da artık gelen yabancı uyruklu öğrencilerle değişmekte, çok uluslu eğitim kurumlarına dönüşmektedir. Bu dönüşüm yaşanırken Türk öğrenciler ve yabancı uyruklu öğrenciler yani durumdan en çok etkilenen iki grubun birbirlerini nasıl algıladıklarını öğrenmek sürece yardımcı olacaktır. Ülkemiz öğrencileri ile yabancı öğrenciler üzerinde ne tür sonuçlar doğurduğu merak konusu olmuş ve çalışma için gerekli zemini oluşturmuştur. Çalışmada, bu sorudan yola çıkılarak yabancı uyruklu öğrenciler ile Türk öğrencilerin aynı sınıf ortamı etkileşimleri incelenmiş olup analiz edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla Sakarya Üniversitesi'nde eğitim gören 20 yabancı uyruklu öğrenci ve 20 Türk öğrenci ile mülakat yapılmıştır.

2. Metodoloji

Araştırmanın Problemi

Ülkemiz, yabancı uyruklu öğrenci sayısını arttırmak için kanun ve kurumlarıyla gerekli şartları sağlamaya çalışmaktadır. Sağlanan imkânlarla üniversitelerde eğitim almaya başlayan öğrenciler, Türk öğrencilerle aynı

sınıflarda öğrenim görmekte, aynı mekânları ve sosyal ortamları paylaşmaktadır. Bu paylaşılan ortak alanlarda özellikle sınıf ortamındaki iletişimlerinin nasıl olduğu, Sakarya Üniversitesi'ne eğitim almaya gelen yabancı uyruklu öğrenciler ile Türk öğrencilerin birbirlerine olan eğitim algıları araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

Alt Problemler

Araştırmanın temel problemine bağlı olarak aşağıdaki alt problemler geliştirilmiştir:

- Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin sınıf ortamı ve arkadaşlık ilişkilerinde birbirlerini nasıl etkilemektedir? Birbirleri hakkındaki algıları arasındaki farklar veya benzerlikleri nelerdir?
- Yabancı uyruklu öğrenciler ile Türk öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları konusunda birbirleri hakkındaki algıları nedir?
- Öğrenci gruplarının birbirleri hakkındaki başarı değerlendirmesi nasıldır?
- Türk öğrencilerin yabancı uyruklu öğrenci arkadaşlarından yabancı dil öğrenme çabası var mıdır?

Araştırmanın Amacı

Yapılan araştırmada Türk öğrenciler ve yabancı uyruklu öğrencilerin okul kampüsünde bir arada yaşamaya başlaması ile ortaya çıkan eğitim konusu ve öğrencilerin birbirleri hakkındaki algılarının tespiti yapılacaktır.

Araştırmanın Önemi

Uluslararası eğitim alanında en fazla öğrenciye ev sahipliği yapan ilk 5 ülke sırasıyla Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere, Avustralya, Fransa ve Almanya'dır (Yükseköğretim Kurumu [YÖK], 2017: 10-11). Yıllar geçtikçe öğrenci hareketliliği artmakta olduğundan ülkeler de bu hareketliliğin bir parçası olmak için çaba göstermektedir. Öğrenciler ev sahibi ülkeye ekonomik, kültürel ve bilimsel açıdan katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle ülkemiz de, öğrenci gönderen ülke modeline, ev sahibi ülke olma rolünü de eklemek istemektedir. Dünyanın pek çok ülkesinden ülkemize üniversite eğitimi almak amacıyla gelen öğrenciler, ülkenin kendi kültüründe yetişmiş öğrencilerle bir arada yaşamaya başlamakta; ülkenin öğrencileri de farklı ülkeden gelen bu yeni ve farklı kültürlü misafirlerle yaşamaya başlamaktadır. Bu çalışmanın, yabancı uyruklu öğrenciler ile Türk öğrencilerin eğitim algılarını karşılaştırmalı olarak inceleyen bir çalışma olması nedeniyle alana katkı yapacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Yöntemi

Alan araştırması, bir inceleme grubu içerisinde yüz yüze temas sağlayarak gözlem ve görüşmeyi aynı zamanda yapmamızı sağlamaktadır (Türkdoğan ve Gökçe, 2012, s. 293). Yapılan alan araştırmasında, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırmanın özelliği araştırmanın öznelinin anlam

dünyalarını, dış dünyayı yorumlamalarını onun gözünden yapabilmek, görüşülen kişinin duygusunu, düşüncesini yüzeysel değil daha derin bir şekilde anlamaktır (Kuş, 2009, s. 87). Nitel araştırmacı, tasarladığı çalışma hakkında sahadan veri toplar, verileri analiz eder ve verileri yorumlar (Neuman, 2006, s. 22). Araştırmanın deseni fenomenolojidir. Bu yaklaşımda araştırmacı bireysel tecrübeleri temel almakta ve katılımcıların tecrübelerini, bireyin algılarını ve olaylara atfettikleri anlamları incelemektedir (Baş ve Akturan, 2008, s. 84). Öğrencilerin algıları subjektif bir konu olduğundan dolayı fenomenoloji deseninin kullanılması doğru olacağı düşünülmüştür. Öğrencilerin konu hakkındaki algılarını en iyi şekilde ortaya çıkarmak için kullanılmıştır. Çalışmada araştırılan olgu hakkında bilgi elde etmek için olguyu deneyimleyen öğrencilerle görüşülmüştür. Eğitim almak için yurtdışından ülkemize gelen yabancı uyruklu öğrenciler ile ülkemiz öğrencilerinin sınıf ortamındaki ilişkileriyle ilgili görüşlerini, algılarını onların deneyimleri ile açıklamaya çalışmak için fenomenoloji deseninden yararlanılmıştır.

Araştırmanın Tekniği

İnsanların dış dünyalarını, sosyal hayatlarını, kendi hayatlarını nasıl değerlendirdiklerini bilmenin en kolay yolu onlarla iletişime geçip konuşmaktır. İnsanlarla konuşarak onların duygularını, düşüncelerini, değerlerini öğrenmek mümkündür. Görüşme, araştırmacı ile görüşülen kişi arasında araştırılan konuya ilişkin soru sorma ve cevap alma sürecidir. Görüşme yapılan kişiye katılımcı denilmektedir. (Salı, 2012, s. 142). Görüşme, insanların gözlenemeyen duyu durumlarını anlamamıza yardımcı olur (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 130). Sahadan veri toplamak içinde nitel araştırma tekniklerinden yarı yapılandırılmış mülakat formu kullanılmıştır. Yapılandırılmış yaklaşımlar bilgilerin kişi, zaman, yer bakımından ve araştırmacı bakımından karşılaştırma yapılmasını sağlar. İnsanlar arasındaki ve mekânlar arasındaki farklılıklara sorularla yanıt bulmada faydalıdır (Duray, 2018, s. 88). Katılımcılarla yapılan görüşmeler sohbet havasında geçmiş, sorular irdelenerek ve bilgi elde edilmiştir.

Araştırmanın Örnekleme

Nitel araştırmalarda örneklem, az sayıda kişi veya az sayıda veri üzerinden konuyu daha fazla derinlemesine anlamak için seçilmektedir. İncelenen konunun çok farklı yönleriyle ele alınması, çok farklı yönlerinin ortaya çıkartılması amaçlanmaktadır. Nicel araştırmalarda olduğu gibi genelleme kaygısı güdülmemektedir (Kıncal, 2013, s. 64). Araştırmada Sakarya Üniversitesi öğrencisi olan 20 Türk ve 20 yabancı uyruklu öğrencilerle görüşme yapılmıştır. Yabancı uyruklu öğrencilerin geldikleri ülkeler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 1. Öğrencilerin Geldikleri Ülkeler

Ülke	Kişi Sayısı	Ülke	Kişi Sayısı	Ülke	Kişi Sayısı
Arnavutluk	1	Gürcistan	2	Rusya	2
Azerbaycan	1	Karadağ	1	Somali	1
Bangladeş	1	Kazakistan	1	Suudi Arabistan	1
Çin	1	Kenya	1	Tunus	1
Etiyopya	1	Kosova	1	Yemen	2
Filistin	1	Moldova	1	Toplam	20

Araştırmaya katılan yabancı uyruklu öğrencilerin yaş aralığı tablosu verilmiştir.

Tablo 2. Öğrencilerin Yaş Aralığı

	Yaş aralığı	Kişi Sayısı
Yaş	21-22 yaş	7
	23-24 yaş	6
	25-26 yaş	3
	27-28 yaş	1
	29-32 yaş	3
	Toplam	20

Yabancı uyruklu öğrencilerin okudukları bölümler aşağıda verilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin Okuduğu Bölümler

	İsim	Kişi Sayısı
	Elektrik-Elektronik Mühendisliği	1
	Halkla İlişkiler ve Reklamcılık	1
	İlahiyat	2

Yabancı Uyruklu Öğrenciler ile Türk Öğrencilerin Birbirleri Hakkındaki Eğitim Algılarının Karşılaştırılması

Bölüm/Lisans	İktisat	2
	İşletme	2
	Makine Mühendisliği	1
	Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	1
	Tarih	1
	Uluslararası İlişkiler	1
	Tıp	1
Bölüm/Lisans üstü	Bilgisayar Mühendisliği	2
	İnşaat Mühendisliği	1
	İslam Ekonomisi ve Finansı	1
	Sosyoloji	1
	Yabancılara Türkçe Öğretmenliği	2
	Toplam	20

Görüşmeye katılan öğrenciler lisans 1.-2.-3. ve 4. Sınıf öğrencilerinden; yüksek lisans öğrencilerinden ve doktora öğrencilerinden seçilmiştir. Araştırmanın örneklemini 10 yabancı uyruklu erkek öğrenci, 10 yabancı uyruklu kız öğrenci, 10 Türk erkek öğrenci ve 10 Türk kız öğrenciden oluşmaktadır. Toplamda 40 öğrenci ile görüşme yapılmıştır. Görüşmelerin sağlıklı olması için öğrencilerden önceden randevu alınıp farklı zamanlarda planlanarak, görüşmeler gürültüsüz ortamda yapılmıştır. Kartopu örneklem seçimi yapılmıştır. Örneklem seçiminin yansız olması mülakatın başarısı üzerinde etkiye sahiptir (Balci, 2009, 166). Yabancı uyruklu öğrencilerin ülkeleri Türk öğrenciler ise ülkenin farklı illerinden seçilmiştir. Öğrenciler köy, kasaba, şehir de yaşamaktadır. Türk öğrencilerin farklı illerden seçilmesiyle farklı yaşam deneyimine sahip öğrencilerin algılarının değişiklik gösterip göstermeyeceği incelenmek istenmiştir.

Verilerin Analizi

Katılımcıdan izin alınmak suretiyle görüşme kayıt altına alınabilir. Bireysel görüşme de katılımcı ve görüşmeciden başkası bulunmaz (Cemaloğlu, 2014, s. 152). Görüşmeler ses kayıt cihazıyla kaydedilmiştir. Görüşmeler de sadece görüşmeci ve katılımcı bulunmuştur. Katılımcıların bakış açısı ile incelenen konuya bakmak görüşmeci için en ideal durumdur (Özen ve Yalçın, 2015, s. 119). Bu çalışmada katılımcıların bakış açısı en iyi şekilde yansıtılmaya çalışılmıştır. Kayıtlar yazıya dökülmüş, içerik analizi

yapılmıştır. İçerik analizi, görüşmelerden elde edilen ham verilerin nesnel ve sistematik bir şekilde anlamlarının ve birbirleri ile olan ilişkilerinin tespit edilmesidir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014, s. 240). Çalışmanın kodları ve kategorileri belirlenmiş ve çözümlenmiştir. Bu çözümlenmelerden yola çıkarak yorumlamalar yapılmıştır. Kartopu örnekleme kullanılmıştır. 20 yabancı uyruklu 20 Türk öğrenci olmak üzere 40 katılımcı ile görüşülmüştür. 10 kız yabancı uyruk öğrenci, 10 erkek yabancı uyruklu öğrenci, 10 Türk kız öğrenci ve 10 Türk erkek öğrenci ile görüşülmüştür. Cinsiyetlerin eşit sayıda olması sağlanmıştır. Verilerin işlenmesinde öğrencilerin kimlik bilgileri kullanılmadığından dolayı kısaltmalar kullanılmıştır. Yabancı uyruklu erkek öğrenci: YE, yabancı uyruklu erkek öğrenci: YK, Türk erkek öğrenci: TE, Türk kız öğrenci: TK şeklinde kısaltılmıştır. Alıntılarda bu kısaltmalar kullanılmıştır.

Görüşme sürecinin gözlem ve yazılı dokümanlardan elde edilen verilerle desteklenmesi araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini arttırmaktadır. Bu araştırmada da bulgular kısmında gençlerin duygu ve düşünceleri alıntılar halinde verilmiştir.

Nitel araştırmaların, nicel araştırmalardan farklılaştığı bir konuda geçerlik güvenilirlik konusudur. Nicel araştırmada geçerli bazı etkenler, nitel araştırmalar için anlamlı değildir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 272). Nitel kelimesi nicelik, frekans, yoğunluk, kapsam terimleriyle kesin denenip ölçülemeyen anlamları vurgular (Kuş, 2009. 106). Gerçekler, bireylere ve ortama göre sürekli değişim halinde olduğu için araştırmanın benzer araştırma gruplarına uygulayıp, aynı sonuçlara ulaşamayacağını kabul edilmelidir. İnsan davranışı değişken olduğu için sosyal olaylarla ilgili araştırmaların birebir aynı tekrarını uygulamak mümkün değildir. Güvenirlik yaklaşımı zaman içinde değişmeyen olgularda kullanılabilir. Sosyal bilimlerde olay ve olguların zaman içinde değişmeden kaldığını varsaymak doğru olmayacaktır. Nitel araştırmalarda güvenilirliği sağlayabilmek için alınması gereken önlemler bulunmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 272-273).

Nicel araştırmalar için kullanılan bilimsellik ölçüleri iç geçerlilik, dış geçerlilik, iç güvenilirlik ve dış güvenilirlik nitel araştırmalarının incelediği insan davranışlarının değişkenliği nedeniyle alternatif kavramlarla yapılmaktadır. Lincoln ve Guba'nın nitel araştırmalarda niteliği arttırmak için önerdiği inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlık, teyit edilebilirlik önem kazanmaktadır. Güvenirliliğin sağlanması için bulguların tutarlı bir süreç içerisinde açık ve tekrarlanabilir olması gerekmektedir (Arastaman, Öztürk Fidan, Fidan, 2018, s. 60). Araştırmanın güvenilirliğinin sağlanması için nasıl önlemler alındığı anlatılmıştır.

İnandırıcılık, araştırma sonuç ve sürecinin araştırmanın bilimsel kabul edilmesi için açık, tutarlı ve bir başka araştırmacı tarafından teyit edilebilir olması gerekir. Araştırmada inandırıcılığı sağlamak için beş adım yerine

getirilmiştir. 1.Uzun süreli etkileşim, katılımcılarla yapılan mülakatlarda zaman kısıtlaması olmaması için önceden randevu alınarak görüşmeler kısa tutulmadan yapılmıştır. 2. Derinlik odaklı veri toplama, verileri teyit etmek için katılımcılara gözlemci, anladıklarını teyit ettirmiştir. Öğrencilere gerektiğinde ilave sorular sorarak verilerin gerçekliğe uygun olması sağlanmaya çalışılmıştır. 3. Çeşitleme, görüşmeci gözlemleri sürecindeki elde ettiği verileri katılımcılara teyit ettirmiştir. 4.Uzman incelemesi, toplanan verilerin analizinde ve sonuçların yazımında uzman incelemesi yaptırılmıştır. 5.Katılımcı teyidi, görüşme sonrasında veriler özetlenmiş ve katılımcıya teyit ettirilmiştir. Aktarılabirlik, nicel araştırmada genelleme kavramına karşılık gelmektedir. 1. Ayrıntılı betimleme, bulgular bölümünde verilerin betimlemesi ve katılımcılardan alıntılar yapılmıştır. 2. Amaçlı örnekleme, araştırmanın gerçeği yansıtması için kız ve erkek öğrenci cinsiyeti eşit seçilmiş, katılımcıların farklı ülke ve illerden olması sağlanmış ve okudukları bölümleri ve okudukları sınıflar farklı farklı seçilmeye çalışılmıştır. Tutarlılık, araştırmanın mülakat aşamasından başlayarak, kayıtların tutulması, verilerin kodlanması ve sonuçların tutarlık içerisinde olduğu incelenmiştir. Teyit edilebilirlik, araştırma sırasında alan notları, mülakat ses kayıtları, kodlamalar, çıkarımlar arşivlenmiştir. Geçerlilik ve güvenilirlik için alınacak önlemlerin nicel araştırma ile aynı olmayacağı aşikârdır. Ama nitel veriler içinde geliştirilen önlemlerin araştırmaya uygulanması, araştırmanın bilimsel niteliğine katkı sağlayacaktır. (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 276-284). Bu araştırmada da bilimsel nitelik kazanması için gerekli önlemler alınmıştır.

Araştırma Etiği

Araştırmanın uygulanması ve verilerin toplanabilmesi için Sakarya Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu Başkanlığının 02.01.2019 tarihli ve 08 sayılı toplantısında alınan "10" nolu karar gereği, çalışmanın etik kurul izni alınmıştır.

3. Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Araştırma Bulguları

a)Yabancı uyruklu öğrencilere, Türk öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları sorulmuş, alınan cevaplar neticesinde yabancı uyruklu öğrencilerin gözünden Türk öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları şu şekilde özetlenmiştir.

Öğrencilerin çoğunluğu, Türk öğrencilerin sınavlara yakın son günlerde ders çalıştıklarını (1YK, 2YK, 3YK, 4YK, 6YK, 7YK, 9YK, 10YK, 11YE, 13YE, 16YE, 18YE, 17YE, 20YE) söylemiştir. "Yurtta kalıyorum. Vize ve final zamanıharicinde etüt boş oluyor. Sınava yakın öğrenciler 24 saat etütteyaşüyor"(1YK)."Düzenli ders çalışmaya alışkınım. Buraya geldiğimde öğrencilerin sadece sınav zamanı ders çalıştığını gördüm" (2YK). "Kendi ülkemde böyle sınavın son günü ders çalışılmıyor"(4YK). "Sürekli ders çalışmaktan hoşlanmıyorlar diye düşünüyorum, sınava son hafta çalışıyorlar" (13YE). "Öğrenmek için eğitim almadıklarını hissediyorum. Sınava birkaç gün kala çalışıp kaliteli sonuç almayı bekliyorlar" (7YK). Öğrenciler Türk öğrencilerin sınava

yakın günlerde ders çalıştığını ifade etmiştir. Öğrencilerin ders günlerinde tekrar yapmadıklarını, sınav gününe yakın ders çalıştıklarını söylemiştir. Öğrenciler, Türk öğrencilerin dersleri ezberleyerek çalıştıklarını (1YK, 2YK, 5YK, 6YK, 8YK, 12YE) belirtmiştir. *"Dersi ezberliyorlar, sınavdan sonra hatırlamıyorlar"*(8YK). *"Bir konuyu anlayarak, kavrayarak öğrenme yok, iyi ezberliyorlar"*(12YE). Sınav öncesi konuların özet çıkarıldığı ve bu özetlerin ezberlenerek sınava girildiği, sonrasında da ders hakkında öğrencilerin hafızasında bilgi kalmadığı yorumu yapılmıştır. Bazı öğrencilerin işte çalıştıkları için ders çalışmadıklarını (14YE, 15YE) belirtmiştir. *"İşten yoğun oluyorlar, çok çalışmıyorlar"*(14YE). Türk öğrencilerin bazıları bir işte çalıştığı için ortak vakit geçirmediğini, onları tanımadıklarını söylemişlerdir. Biri doktora, biri yüksek lisans öğrencisi olan iki katılımcının, bu kademedeki derslerin daha az kişiyle ve daha az sürede yapılması nedeniyle birbirlerini çok fazla tanıyamadıklarını söylemiştir. Öğrencilerden biri de Türk öğrencilerin derslere ilgisinin az olduğunu belirtmiştir(19YE).

b) Öğrencilerin kendi ülkelerindeki sınıf ilişkileri ile Türkiye'deki sınıf ilişkileri arasında karşılaştırma yaparak Türkiye'deki sınıf arkadaşları ile ilişkilerinin bağları öğrenilmeye çalışılmıştır.

Öğrencilerin cevapları değerlendirildiğinde sınıf ilişkilerini olumlu olarak değerlendirenler (2YK, 5YK, 6YK, 9YK, 10YE, 11YE, 13YE, 18YE, 19YE, 20YE) olmuştur. *"Somali'deki öğrenci arkadaşlarımla buradaki arkadaşlarımla ilişkilerim aynı"*(11YE). *"Şuan arkadaşlık ilişkilerim çok iyi hatta bazen ülkemden daha iyi"*(5YK). *"Ülkemdeki gibi sınıf ortamım var, iyi anlaşıyoruz"*(13YE). Bu öğrenciler sınıf ortamındaki arkadaşlık ilişkilerinden memnun olduklarını ifade etmişlerdir. Ancak sınıf ilişkilerini zayıf bulanlar da olmuştur (3YK, 7YK, 8YK, 12YE, 16YE, 17YE). *"Kendi ülkemdeki arkadaşlarımla daha iyikaynaşabiliyordum"*(8YK). Yüksek lisans ve doktora öğrencileri ise Türk öğrencilerin yalnız derse gelip gittiğinden sınıf arkadaşları ile iletişim kuramadıklarını belirtmişlerdir (1YK, 4YK, 14YE, 15YE).

c)Yabancı uyruklu öğrencilerin, Türk öğrenciler ile kültürel farklılıkları nedeniyle sınıf ortamında sorun yaşayıp yaşamadıkları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Öğrencilerin bir kısmı sınıf ortamında kültür farklılığından kaynaklı sorun yaşamadığını belirtmiştir (1YK, 2YK, 7YK, 8YK, 10YK, 11YE, 13YE, 14YE, 16YE, 17YE, 19YE). Kültür farklılığından kaynaklı sorun yaşamayan öğrencilerden 5'i doğrudan din ve kültür benzerliğine bağlı olarak sorun yaşamadıklarını (7YK, 10YK, 11YE, 13YE, 14YE) belirtmiştir. *"Ülkemin kültürü buraya benzer olduğu için sorun yaşamadım."*(7YK). *"Biz de siz de Müslüman ülkeyiz çok fark yok"*(14YE). Öğrenciler din ve kültür benzerliğinin, kültürel farklılıktan kaynaklı sorunlara neden olmadığını belirtmiştir. Kültür benzerliği özellikle Türki Cumhuriyetler'den ve Azerbaycan'dan gelen öğrencilerde öne çıkmaktadır. Ortak din inancına sahip olmak sorunların meydana gelmesine engel olmaktadır. Fakat dinler ortak olmasına rağmen dini yaşama biçiminde farklılıklar olması sorunların ortaya çıkmasına neden

olabilmektedir. Ülkelerindeki kültürel ve aynı dini yaşayış farklılığı nedeniyle " erkek ve kadınlar arasındaki mesafeye" bağlı olarak sınıf arkadaşlarıyla sorun yaşayanlar mevcuttur. "Bizde kadın erkek tokalaşma yok" (4YK). "Biz kızlarla el sıkışmayız"(18YE). Öğrenciler arası din farklılığı da sorun yaşanmasına neden olmaktadır. Katılımcı 2 kişi dini farklılık (Hıristiyan) nedeniyle sınıfta sorun yaşadıklarını ifade etmiştir. "Dinimi söylediğimde aaa...o nedir? Denilebiliyor"(6YK). "Benim dinim hakkında olumsuz örnekler verilebiliyor" (20YE). Bazı öğrenciler ise genel olarak sorun yaşadığını yani sınıf arkadaşlarıyla farklılıkların olduğunu, ülkelerindeki bazı alışkanlıklarının burada tuhaf karşılandığını veya buradaki bazı alışkanlıkların tuhaf geldiğini (3YK, 4YK, 5YK, 6YK, 9YK, 12YE, 15YE, 18YE) ifade etmiştir. Bir öğrenci sınıf arkadaşlarının kültürel farklılığa açık olmadığını (5YK) belirtmiştir.

d) Yabancı öğrencilere, Türk öğrencilerle birlikte ders çalışıp çalışmadıkları sorulmuştur.

Öğrencilerin bir kısmı Türk öğrencilerle birlikte ders çalıştığını (1YK, 3YK, 6YK 11YE, 12YE, 17YE) belirtmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerin Türk öğrencilerle ders çalışmasının sebebi Türk öğrencilerin kendi dilinde ders çalıştıkları için kendilerine çok yardımcı olmalarıdır. Yani yabancı uyruklu öğrenciler dil konusunda zorlanmaları nedeniyle Türk öğrencilerle birlikte ders çalışmaktadırlar. Bazı öğrenciler ise tek başına ders çalışmayı (2YK, 4YK, 5YK, 7YK, 8YK, 9YK, 10YK, 12YE, 13YE, 14YE, 16YE, 18YE, 19YE, 20YE) tercih etmektedir. 1 kişi de yabancı uyruklu arkadaşı ile ders çalıştığını(15YE) ifade etmiştir.

Öğrencilerin bazıları Türk öğrencilerle birlikte ders çalışmasa bile yardım istediklerinde kendilerine yardım edildiğini (1YK, 3YK, 4YK, 5YK, 6YK, 7YK, 8YK, 9YK, 10YK, 11YE, 12YE, 13YE, 16YE, 17YE, 18YE, 19YE, 20YE) ifade etmiştir. Öğrenciler tek başlarına ders çalışsalar dahi dil nedeniyle zorlandıkları kısımlarda Türk öğrencilerden yardım istediklerini söylemiştir. Yardım istediklerinde de kendilerine yardım edildiğini belirtmiştir. Bilgisayar mühendisliği alanında doktora öğrencisi olan katılımcı kendisinin Türk öğrencilere yardım ettiğini ifade etmiştir. "Ben İngilizce bildiğim için bilgisayar konusunda bilgim daha fazla"(14YE).

e) Yabancı uyruklu öğrencilerin Türk öğrencileri çalışkan bulup bulmadıkları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Öğrencilerin bazıları Türk öğrencileri çalışkan bulmadığını (1YK, 4YK, 7YK, 8YK, 10YK, 11YE, 13YE, 15YE, 17YE, 16YE,18YE, 19YE, 20YE) belirtmiştir. Öğrenciler Türk öğrencileri ders çalışmasıyla ilgili, sınav zamanında sınava çalışmak haricinde ders çalışmadıklarını belirtmişlerdir. Bir kısım yabancı öğrenci ise Türk öğrencileri çalışkan ve çalışmayan öğrenciler olarak kategorize ettiğini (2YK, 3YK, 5YK, 6YK, 9YK 12YE) dile getirmiştir. Öğrenciler "ders çalışan da var çalışmayan öğrenci de var" şeklinde fikir belirtmişlerdir. Türk öğrencileri, genel olarak çalışkan bulan öğrenci "Çok ders çalışmıyorlar ama sınavlardan geçiyorlar bence çalışkanlar"(4YK) ifadesini

kullanmış, doktora öğrencisi ise sınıf arkadaşlarını çok tanımadığını belirtmiştir(14YE).

f)Öğrencilere, sınıf ortamında Türk öğrencilerle fırsat ve imkânlarda eşit olup olmadıklarını sorulmuştur.

Öğrencilerin tamamı aynı fırsat ve imkânlarda, Türk öğrencilerle eşit olduklarını belirtmiştir(1YK, 2YK, 3YK, 4YK, 5YK, 6YK, 7YK, 8YK, 9YK, 10YK, 11YE, 12YE, 13YE, 14YE, 15YE, 16YE, 17YE, 18YE, 19YE, 20YE).

4.Türk Öğrencilerin Araştırma Bulguları

a)Yabancı uyruklu öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları sorulmuştur. Türk öğrencilerin gözünden yabancı uyruklu öğrenciler nasıl ders çalışmaktadır?

Türk öğrenciler, yabancı uyruklu öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarını; günlük tekrar yaptıklarını (15TE, 8TK), "*Çalışmaları sürekli*" (8TK), gayretli ve istekli ders çalıştıklarını (13TE, 12TE, 16TE, 20TE), "*Bizden daha fazla gayretle ders çalışıyorlar*"(13TE), düzenli ve disiplinli bir çalışma sistemleri olduğunu dile getirmişlerdir (5TK, 10TK, 17TE, 18TE, 19TE). "*Düzenli ve programlı çalışıyorlar*"(5TK). "*Daha düzenli ve disiplinliler*" (17TE). Ders konuları araştırdıklarını ve kütüphanede daha çok vakit geçirdiklerini belirtmişlerdir (11TE, 14TE, 6TK, 9TK). "*Kaynak bulma konusunda daha etkinler, araştırıyorlar yabancı kaynakları da...*"(9TK). Ayrıca farkındalıklı, kendilerini geliştirmeye yönelik ders çalıştıklarını (3TK), yoğun ders çalışma sebebinin ise dil kaynaklı yaşadıkları zorluklar olduğunu (7TK, 2TE) belirtmişlerdir. Öğrencilerden 2'si de yabancı uyruklu öğrencilerin Türk öğrenciler gibi sınav yaklaştığı son günlerde ders çalıştıklarını (18TE, 4TK) ifade etmiştir.

b) Öğrencilere yabancı uyruklu öğrencilerle ders çalışıp çalışmadıkları sorulmuştur.

Türk öğrencilerin çoğu birlikte ders çalıştıklarını, sınavlara yabancı uyruklu arkadaşları ile birlikte hazırladıklarını (1TK, 4TK, 7TK, 8TK 11TE, 13TE, 14TE, 17TE, 18TE, 19TE, 20TE) belirtmiştir. "*İngilizce biliyorlar, hocanın verdiği makaleleri birlikte çeviriyoruz*"(11TE). "*Yabancılarla ders çalışmaya başladım notlarımı yükseldi*" (14TE). "*Onlara yardım etmem gerektiğini düşünüyorum. Birlikte çalışıyorum. Dilden dolayı hazırlanmakta zorlanıyorlar*"(8TK). Yabancı öğrencilerle ders çalışmaya başladığından beri ders notları yükselen öğrenci olmuştur. Türk öğrenciler yabancı öğrencilerin ders çalışmada olumlu etkilerinin olduğunu düşünüp, birlikte ders çalışmayı tercih etmektedir. Öğrencilerin bir kısmı ise yabancı uyruklu öğrencilerle birlikte sınavlara çalışmadığını ama yardımcı olduğunu (2TK, 3TK, 5TK, 12TE, 15TE) belirtmiştir. "*Ders konuları zorlaşınca dilden kaynaklı onlardan bir şey öğrenemiyorum*"(12TE). Öğrencilerin bir kısmı da yabancı uyruklu öğrenci ile birlikte hiç ders çalışmadıklarını, dil problemleri olduğu için de onlarla çalışmayı tercih etmeyeceklerini (6TK, 9TK, 10TK, 16TE) ifade etmiştir.

Öğrenciler yabancı uyruklu öğrencilerin dillerindeki yetersizlik nedeniyle ders çalışmalarının verimli olmayacağına düşünmektedir.

c) Türk öğrencilerin, yabancı uyruklu öğrencileri çalışkan bulup bulmadıkları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Mülakata katılan öğrencilerden 1'i hariç geri kalanı yabancı uyruklu öğrencileri çalışkan bulduğunu belirtmiştir (1TK, 2TK, 3TE, 4TK, 5TK, 6TK, 7TK, 8TK, 9TK, 10TK, 11TE, 12TE, 13TE, 14TE,15TE, 16TE, 17TE, 19TE, 20TE).*"Bu konuda onlara gıpta ediyorum. Aileden çok uzaklar ama tüm zorluklara rağmen derslerine sarılıyorlar"*(10TK). Türk öğrenciler yabancı uyruklu öğrencileri genel olarak çalışkan olarak tanımlamaktadır. Yabancı uyruklu öğrenciler yaşadıkları dil zorluğuna, aileden uzak yaşamalarına, hatta bazıları ülkelerindeki savaş sebebi ile aileleri ile iletişim kuramamalarına rağmen, yaşadıkları ekonomik sıkıntılara rağmen çalışkan öğrenci profili çizmektedirler. 1 Türk erkek katılımcı (18 TE) ise tam tersi bir yargıda bulunarak genelini çalışkan bulmadığını belirtmiştir.

d) Türk öğrencilere, yabancı uyruklu öğrencilerin eğitimde kendileriyle eşit fırsat ve imkânlarda olup olmadıkları hakkındaki düşünceleri sorulmuştur.

Öğrencilerin neredeyse hepsi, yabancı uyruklu öğrencilerle eşit fırsat ve imkânlarda olduklarını belirtmiş (1TK, 2TK, 3TE, 4TK, 5TK, 6TK, 7TK, 8TK, 9TK, 10TK, 11TE, 12TE, 13TE, 14TE, 15TE, 16TE, 18TE, 19TE, 20TE).*"Eşitiz, hocalar da onlara yardımcı oluyorlar"*(8TK). 1 kişi ise öğrenciler arasında eşitliğin olmadığını, Türk öğrencilerin dil nedeniyle daha avantajlı olduğunu ifade etmiştir. *"Onlara da İngilizce anlatılmalı, biz anadilimizde dinliyoruz çünkü"*(17TE). Verilen cevaplarda Türk öğrenciler, yabancı uyruklu öğrenciler ile fırsat ve imkânlarda eşit olduklarını düşünmektedir. Türk öğrenciler, yabancı uyruklu öğrencilere eve gelen misafir hassasiyetiyle yaklaşmakta, öğrencilerin sıkıntı yaşamamasını istememektedir.

e) Yabancı uyruklu öğrencilerin Türk öğrencilere önyargılı olup olmadıkları sorulmuştur.

Görüşülen öğrencilerin 13'ü yabancı uyruklu öğrencilerin Türk öğrencilere önyargılı olmadıklarını (11TE, 13TE, 12TE, 14TE, 16TE, 17TE, 18TE, 19TE, 20TE, 1TK, 2TK, 6TK, 15TE) belirtmiştir. *"Eğer önyargıları varsa da iletişimle aşıyorlar hemen"* (12TE). *"Beklediklerinden daha iyi bulduklarını söylüyorlar"* (16TE) . *"Türk öğrenciler çok yardımcı olmaya çalışıyor onlara, bu nedenle önyargı hiç görmedim"* (1TK) . Öğrenciler, yabancı uyruklu öğrencilerin önyargısı bulunmadığını, bunun oluşmamasını da Türk öğrencilerin samimi ve yardım etmeye hazır yaklaşımı ile olduğunu belirtmişlerdir. Bazı öğrenciler bir kısmının önyargılı bir kısmının önyargılı olmadığını (3 TK, 7TK, 10TK) belirtmiştir. Bazı öğrencilerin önyargılı olduklarını belirtenler (4TK, 5TK, 8TK)'dir. *"Önyargılılar, seilmeyiz diye düşünüyorlar"* (5TK) ifadesinde bulunmuştur. Bir kişi ise konu hakkında bilgi birikiminin olmadığını (9TK) çünkü *"Yüksek lisans öğrencilerinin çok fazla iletişim kurmadığını"* belirtmiştir.

f) Türk öğrencilere, yabancı uyruklu öğrencilerden yabancı dil öğrenmek gibi bir çabalarının olup olmadığı sorulmuştur.

Öğrencilerden çoğu yabancı öğrencilerden dil öğrenmek gibi bir çabalarının olmadığını (1TK, 2TK, 3TE, 4TK, 5TK, 6TK, 7TK, 8TK, 9TK, 10TK, 11TE, 12TE, 13TE, 14TE, 15TE, 16TE, 17TE, 18TE, 19TE, 20TE) belirtmiştir. Öğrencilerin bir kısmı ise dil öğrenme girişiminde bulunduğunu ancak öğrenme konusunda düzenli bir çalışma yapmadığını (3TK, 8TK 11TE, 12TE, 14TE) ifade etmiştir. Öğrencilerin dil öğrenme çabaları sistematik olmayan, başta bir coşku halinde başlayıp sonra azalan, sonrada tamamen son bulan bir ilgi olmuştur.

Sonuç

Türk öğrencilere ve yabancı uyruklu öğrencilere sınıf ortamında birbirleri hakkındaki algılarının tespiti için sorular sorulmuştur. Öğrencilerin kendi yaşadıkları deneyimlerini aktarmaları ile konu hakkında derinlemesine bilgi elde edilmiştir. Yabancı uyruklu öğrenciler ile Türk öğrencilerin -birbirleri ile ilgili- eğitim algılarının belirlenmesini amaçlayan çalışmanın bulguları aşağıda açıklanmaktadır.

- Yabancı uyruklu öğrenciler;
 - Türk öğrencilerin ders çalışma alışkanlıkları için, Türk öğrenciler sınav gününe yakın hatta bir gece önce çalışmaya başlarlar yargısında bulunmuştur.
 - Türk öğrencilerin öğrenmek için değil sadece sınavları geçmek için ders çalıştıklarını belirtmiştir.
 - Türk öğrenciler, sınav için konuların notunu çıkarıp not ezberlenmektedir.
- Türk öğrenciler;
 - Yabancı uyruklu öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarını düzenli, süreklilik arzettiğini ve disiplinli bir şekilde çalışıldığını belirtmiştir.
 - Sadece sınavları geçmek için değil öğrenmek için ders çalıştıklarını ifade etmişlerdir.
 - Konuları araştırarak çalıştıklarını bu yüzden de kütüphanede daha çok vakit geçirdiklerini ifade etmişlerdir.

Öğrencilerin eğitim konusundaki birbirleri arasındaki algılarda farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Yabancı uyruklu öğrencilerin ülkemize gelme sebebi eğitim almaktır. Öğrenciler, seçilerek ülkemizde okuma hakkı kazanmakta, uzak mesafelerdeki ülkelerinden eğitim almak için yaşayacakları bazı sıkıntıları (ekonomik, sosyal, kültürel) göze alarak gelmektedirler. İyi bir eğitim almak için yüksek bir motivasyonla ülkemize gelen bu öğrenciler, Türk öğrencilerin ders çalışma konusunda ezberci olduklarını dile getirmişlerdir. Ezber, bilgiyi tekrarlamaktır. Entelektüel

kapasiteyi arttırmaya yönelik değildir. Yapılan gözlem ve görüşmeler neticesinde yabancı uyruklu öğrencilerin eleştirel düşünme, problem çözme ve yaratıcılığa daha yatkın olduğu söylenebilir. Günlük ders tekrarı, kütüphaneye gitme, ön araştırma yaparak okula hazır gitme, konuyu temelden anlamaya çalışma öğrencilerin Türk öğrencilerden daha farklı ders çalıştığını göstermektedir. Bilgiyi tekrar ederek değil, bilgiyi derleyip, sentez ve analiz yaparak sunma becerisine sahip olduklarını düşünebiliriz. Türk öğrenciler ise sınav zamanı ders çalışıp onun dışındaki zamanları verimli kullanmamaktadır. Sınav zamanı ezberlediği bilgiler de sınavdan sonra unutulmaktadır. Çünkü anlamadan ezberlenen bilginin yeni bir uygulama ve yeni bir bilgiye dönüşümü olmamaktadır. Kalıcılığı sağlanmamaktadır.

Genel olarak yabancı uyruklu öğrenciler, sınıf ortamında kültür farklılığından sorun yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Her iki öğrenci grubunun da sınıf ortamında olumlu ilişkiler içerisinde olduğu anlaşılmıştır. Tekelioğlu, Başer, Örtlek, Aydın (2012) yaptığı araştırma sonucunda din, dil ve kültür ortaklığının ön plana çıkarılarak ülke tanıtımının yapılmasının yabancı öğrencilerin ülkemizde eğitim almayı seçmesinde bir faktör olarak değerlendirilmiştir. Eğitim alınacak ülkenin seçilmesinde etken olan din, dil, kültür benzerliği faktörü öğrenci Türkiye'ye geldikten sonra da etkisini göstermektedir. Sorun yaşama ihtimalini düşürmektedir. Gültekin (2015) araştırmasında yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye'yi tercih etme de öncelikli olarak kültür (dil, din) benzerliği bulgusu ile örtüşmektedir. Kültürel benzerlik, öğrencilerin ülke seçimini etkilediği gibi geldikten sonra sorun yaşama durumunu da etkilediği görülmektedir. Öğrenciler arasındaki ilişkilere olumlu etkisi olmaktadır. Bayraktaroğlu ve Mustafayeva (2010) yaptığı Sakarya Üniversitesi öğrencileri ile yaptığı nicel araştırma da yabancı uyruklu öğrencilerin Türk öğrencilerle kolay iletişim kurmalarının sebebinin kültürel ve dini açıdan benzer değerlerin paylaşılması olduğunu tespit etmiştir. Tok ve Yığın (2013) yılında 57 yabancı uyruklu öğrenciyle yaptığı araştırmada dini bağların bileştirici motivasyona sahip olduğu görülmüştür. Araştırmanın bulguları ile örtüşmektedir.

- Kültürel yakınlık ve dini benzerlik sorun yaşanmamasını sağlamıştır. Fakat öğrencilerin geldiği ülkeye bağlı olarak dini yaşayış farklılıklarının aynı din olsa dahi iletişim sorunları oluşturduğu görülmüştür.

Öğrencilerin bazıları için kültür farklılıklarının sorun oluşturabildiği tespit edilmiştir. Dini yaşayış farklılıklarının aynı din olsa dahi iletişim sorunları oluşturduğu görülmüştür. Yaşamını inandığı din değerlerine ve kurallarına göre yaşamaya çalışan öğrenciler, bazen sorun yaşayabilmektedirler. Ülkesindeki sosyal hayat dini değerlerini yaşamaya izin verirken ülkemizde sosyal ortam farklılık arz etmiştir. Öğrenciler bu farklı sosyal ortama alışmakta zorlandıklarını belirtmişlerdir. Din farklılığı olan (Hristiyan) öğrenciler sınıf ortamında sorun yaşadıklarını belirtmiştir. Kendi dinlerini olumsuz örnek olarak verdiğini, ya da Hristiyan olduğum öğrenildiğinde yapılan yorumların hoşuna gitmediğini belirtmişlerdir.

- Yabancı uyruklu öğrenciler, Türk öğrencileri çalışkan bulmamaktadır. Türk öğrenciler ise yabancı uyruklu öğrencileri çalışkan bulmaktadır.
- Yabancı uyruklu öğrenciler, bireysel ders çalışmaktadır. Türk öğrencilerin ders çalışma şeklini düzensiz ve disiplinsiz buldukları için onlarla ders çalışmayı tercih etmemektedir. Türk öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilerle birlikte ders çalışma eğilimi ise daha yüksek çıkmıştır. Türk öğrenciler yabancı uyruklu öğrencilerle ders çalışmanın ders başarısını olumlu etkilediğini düşünmektedir.

Dil konusu her iki öğrenci grubu üzerinde farklı etkileri olan bir konu olmuştur. Yabancı uyruklu öğrenciler, Türk öğrencilerin kendi dilinde eğitim alması nedeniyle kendilerine kolaylıkla dersleri öğreteceğini düşünerek ve dil zorluklarını kolaylıkla aşacağını düşünerek onlarla ders çalışmak istemektedir. Bir süre sonra vardıkları yargı ise şudur. Türk öğrenciler kendi dillerinde eğitim gördükleri için dersleri anlamaları kolay ama bir ders çalışma düzeni, sürekliliği mevcut olmadığı için başarısızlar, bunu düşünerek tek ders çalışmayı seçmektedirler. Türk öğrencilerden sadece ara sıra yardım istemektedirler. Türk öğrenciler ise yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe'yi iyi bilmedikleri için birlikte ders çalışmayı istememelerine rağmen yabancı uyruklu öğrencilerin düzenli, sürekli ders çalışmaları ve İngilizce kaynaklara ulaşma da ve kullanmada yardımcı oldukları için yabancı uyruklu öğrencilerle ders çalışmak istemektedirler. Yabancı uyruklu öğrencilerin dil konusunda Türkçe'yi daha az bildikleri için daha az başarılı olacakları beklenirken tersi bir sonuç ortaya çıkmıştır.

- Yabancı uyruklu ve Türk yüksek lisans, doktora öğrencileri arasında iletişimin, lisans öğrencilerine göre daha az olduğu tespit edilmiştir. Yüksek lisans ve doktora Türk öğrencileri genelde çalıştıkları için derslere gelip sonrada tekrar gitmektedir. Sınıf arkadaşlarıyla iletişim kuracakları ortam sınırlı olmaktadır. Öğrenciler birbirlerini daha az tanımaktadır. Kültürel etkileşim de az olmaktadır.

Yabancı uyruklu öğrenciler, Türk öğrencilerle sınıfta fırsat ve imkânlarda eşit olduklarını belirtmiştir. Türk öğrencilerle eşit imkânlara sahip olduklarını, yabancı oldukları için hiçbir engelle karşılaşmadıklarını belirtmişlerdir. Özellikle hocalarının yaklaşımlarından memnun olduklarını belirtmişlerdir. Özkan ve Acar Güvendir (2015), 38 yabancı uyruklu öğrenci ile gerçekleştirdikleri nitel araştırma sonucu öğrencilerin öğretim üyelerinden memnun oldukları bulgularını elde etmişlerdir. Veriler örtüşmektedir. Türk öğrenciler de yabancı uyruklu öğrencilerin kendileriyle fırsat ve imkânlarda eşit olduklarını belirtmişlerdir. Türk öğrenciler, yabancı uyruklu arkadaşlarının dil nedeniyle zorlandıklarını hatta onlara daha fazla yardımcı olunması gerektiğini düşünmektedirler. Ülkemiz imkânlar sağlayarak, maddi harcamalar yaparak yurtdışından ülkemize getirdiği bu genç beyinlerin sınıf ortamında kendisini eşit hissetmesi

öğrencilerde aidiyet duygusu oluşmasını olumlu yönde etkileyecektir. Üniversite hocaları da bu noktada önemlidir. Hocalarımızın da sürece olumlu etkisi kendini göstermektedir.

- Türk öğrencilerin yabancı uyruklu öğrencilerden yabancı dil öğrenme çabasının nadir olduğu tespit edilmiştir.

Türk öğrencilerin yardım severliği konusunda her iki öğrenci grubu da hem fikirdir. Yabancı uyruklu öğrenciler Türk öğrencileri yardım etmekten memnun oldukları, Türk öğrencilerinde yardımcı olmaktan her daim memnun oldukları görülmüştür. Yardımcıoğlu, Beşel ve Savaşan (2017) yaptıkları araştırmada öğrencilerin arkadaşlıkla ilgili eğitim hayatlarını etkileyecek derecede ciddi sorunlarının olmadığı görülmüştür. Bu durum öğrencilerin sınıf içi ilişkilerinin iyi olduğu sonucuyla birbirini desteklemiştir. Buna bağlı olarak öğrenciler arası birbirlerine önyargı duyma oranı da daha düşük çıkmıştır.

Yurt dışından eğitim programıyla gelen öğrencilerin öğrencilerimizin eğitim hayatına olumlu etkileri olduğu görülmüştür. Türk öğrencilerin yardım severliği konusunda ise her iki öğrenci grubu da hem fikirdir. Çalışma göstermiştir ki Türk öğrencilerin yardımsever olması yabancı öğrenciler açısından hoş karşılanıp takdir edilmekte, Türk öğrenciler de yardımcı olmaktan memnuniyet duymaktadır. Alyılmaz, Biçer ve Çoban (2015) yaptığı araştırmada Kırgız öğrencilere, Türklerin yaklaşımının olumlu olduğu belirlenmiştir. Araştırmamızda genel olarak her iki öğrenci grubunun birbirine karşı olumlu bir yaklaşıma sahip oldukları tespit edilmiştir. Bu durum öğrencilerin sınıf içi ilişkilerinin iyi olduğu sonucuyla birbirini desteklemiştir. Bunun bir sonucu olarak öğrenciler arası birbirlerine önyargılı olma oranı da düşük çıkmıştır.

Öneriler

Ülkemizin kanunlarla ve kurduğu yeni kurumlarla (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı) yabancı uyruklu öğrencilerin ülkemize öğrenci sayısının artırmaya çalışmaktadır. Çabalarla ülkemize getirilen öğrenciler, burada ülkemiz öğrencileriyle eğitim almaktadır. Ülkemiz kendi öğrencilerinin de durumdan yarar elde etmesini istemektedir. Bu yararı arttırmak için düzenlemeler, projeler, sosyal etkinlikler üzerine de düşünmek ve uygulamasını yapmak fayda katsayısını arttıracaktır.

Yabancı uyruklu öğrencilerin ülkemizde yaşadığı ilk ve en temel problem dil problemdir. Öğrenci dil öğrenemediğinde akademik olarak başarısız olmakta, sivil hayatını sürdürmekte zorluk çekmektedir. Buna ilave olarak öğrencilerle iletişimi kısıtlı oldukça kendini daha geç geliştirmekte, uyum sağlaması zaman almaktadır. Yabancı uyruklu öğrenciler yanlış konuşmaktan, doğru telaffuz edememekten çekindikleri için Türk öğrencilerle iletişime geçmekten çekinmektedir. İletişim kurulmadığında öğrencilerin bir araya gelmemekte, fikir alış verişi yapmamaktadır. Okulda yabancı öğrencilerle iletişim üzerine bir öğrenci kulübü kurulması faydalı

olabileceği öngörülmektedir. Bu kulüp sayesinde öğrenciler iletişim kurma ortamı sağlanacak yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe konuşma becerisi gelişecek, Türk ve yabancı uyruklu öğrencilerin kaynaşması daha hızlı olacaktır.

Türk öğrencilerinde dil problemi vardır. Yabancı dilde konuşma pratiği yapacak kaynak kişi bulma zorluğu yaşanmaktadır. Her iki grubunda dil noktasında ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçları birbirlerine kaynak olarak giderebilirler. Yabancı öğrencilerin Türk öğrencilerden Türkçe öğrenecekleri, Türk öğrencilerinde yabancı uyruklu öğrencilerinden yabancı dil öğrenecekleri üniversite bünyesinde bir planlama yapılabilir. Öğrenci grupları bir araya getirilerek, yabancı uyruklu öğrencilere Türk öğrenciler Türkçe, Türk öğrencilerde yabancı uyruklu öğrencilere farklı bir dil (İngilizce, Almanca, Arapça vb.) öğretebilir. Karşılıklı dil öğrenme öğrencilerin birbirlerini anlamasını ve tanınmasını sağlayacaktır. İletişim kurulduğunda öğrencilerin kültürel etkileşimleri artacaktır. Öğrencilerin eğitim hayatının başarılı olmasına yardım edecektir.

Kaynakça

- Aden, A. A. O (2016). *İzmir’de Kredi ve Yurtlar Kurumu Erkek Yurtlarında Kalan Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları ve Türk Öğrencilerle Karşılaştırılması*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Halk Sağlığı Anabilim Dalı, İzmir.
- Alyılmaz, S., Biçer, N., Çoban, İ. (2015). Atatürk Üniversitesinde Öğrenim Gören Kırgız Öğrencilerin Türkçe ve Türkiye’ye Yönelik Görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4(1), 328-338.
- Arastaman, G., Öztürk Fidan, İ. ve Fidan, T. (2018). Nitel Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik: Kuramsal Bir İnceleme. *YYÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*,15(1), 37-75.
- Balcı, A. (2009). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Baş, T. ve Akturan, U. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri Nitivo ile Nitel Veri Analizi, Örnekleme, Analiz, Yorum*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Bayraktaroğlu, S. ve Mustafayeva L. (2010). Türk Yüksek Öğretim Sistemi ve Türk Dünyası İlişkileri: Sakarya Üniversitesi’nde Eğitim Gören Yabancı Uyruklu Öğrenciler Örneği. *Journal of Azerbaijani Studies*, 284-292.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E, Akgün, E.Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Cemaloğlu, N. (2014). Veri Toplama Teknikleri: Nicel-Nitel. A. Tanrıoğen (Ed.). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (s.133-164) içinde. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çetinsaya, G. (2014). *Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Basımevi.

Yabancı Uyruklu Öğrenciler ile Türk Öğrencilerin Birbirleri Hakkındaki Eğitim Algılarının Karşılaştırılması

Çevik, Z. (2015). *Türkiye’de Yaşayan Yabancı Uyruklu Öğrenciler ile Türk Uyruklu Öğrencilerin Özgüven Düzeylerinin İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Klinik Psikoloji Bilim Dalı, İstanbul.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu. (2013). *Uluslararası Yükseköğretim ve Türkiye’nin Konumu Eğitim Ekonomisi İş Konseyi Raporu*. İstanbul. Erişim adresi: <http://www.deik.org.tr/raporlar-2-eeik-uluslararası-ogrenci-temini-calistayi-sonuc-raporu-4-ekim-2013>

Didar, A. (2006). *Türk Cumhuriyetleri ve Türk Üniversite Öğrencilerinin Psikolojik Yardım Arama Tutumları, Psikolojik İhtiyaçları ve Psikolojik Uyumlarının Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, İzmir.

Duray, H, D. (2018). Yöntemler: Gerçekte Ne Yapacaksınız?. M. Çevikbaş (Ed.). *Nitel Araştırma Tasarımı Etkileşimli Bir Yaklaşım* (s. 87-120) içinde. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Gökalp, M. (2012). 19 Mayıs Üniversitesi Samsun Eğitim Fakültesinde Öğrenim Gören Türk ve Yabancı Öğrencilerin Öğretim Programlarına Yönelik Bakış Açıları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, E- Dergi 11(39), 139-152. Erişim Adresi: <http://dergipark.gov.tr/esosder/issue/6153/82664>

Gültekin, M. (2015). Yabancı Uyruklu Öğretmen Adaylarının Türkiye’deki Eğitimlerine Yönelik Görüşleri: Anadolu Üniversitesi Örneği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 15(4), 7-20.

Kaplan, M. (2014). *Kültür ve Dil*. İstanbul: Dergah Yayınları.

Kıncal, Y, R.(2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Kıroğlu, K., Kesten, A. ve Elma C. (2010). Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 26-39.

Kuş, E. (2009). *Nitel-Nitel Araştırma Teknikleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Özkan, G. ve Acar Güvendir M. (2015) Uluslararası Öğrencilerin Yaşam Durumları: Kırklareli Ve Trakya Üniversiteleri Örneği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(1), 174-190.

Özen, H. ve Yalçın, M. (2015). Dikkatli Bir Gözlemci Olmak. T. Selahattin (Ed.). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber* (s. 111-130) İçinde. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Salı, J, B. (2012). Verilerin Toplanması. A. Şimşek (Ed.) *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri* (s. 134-161) İçinde. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.

T.C. Kalkınma Bakanlığı- Kalkınma Araştırma Merkezi. (2015). *Yükseköğretimin Uluslararasılaşması Çerçevesinde Türk Üniversitelerinin Uluslararası Öğrenciler İçin Çekim Merkezi Haline Getirilmesi Araştırma Projesi*

Raporu (Yayın No. 2936). Erişim Adresi: http://kam.kalkinma.gov.tr/wpcontent/uploads/2015/04/Uluslararası_Ogrenci_Raporu_2015.pdf

Tekelioğlu, S., Başer, H., Örtlek, M. ve Aydın, C. (2012). Uluslararası Öğrencilerin Ülke ve Üniversite Seçiminde Etkili Faktörler: Vakıf Üniversitesi Örneği. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi E-Dergi*, 4(2),191-200. Erişim adresi:<http://21yyte.dergipark.gov.tr/download/article-file/151038>

Tok, M. ve Yığın M. (2013) Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkçe Öğrenme Nedenlerine İlişkin Bir Durum Çalışması. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, 8, 132-147.

Türkdoğan, O. ve Gökçe, O. (2012) *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemi*. Konya: Çizgi Kitapevi.

Yardımcıoğlu, F., Beşel, F. ve Savaşan., F. (2017). Uluslararası Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Problemleri ve Çözüm Önerileri (Sakarya Üniversitesi Örneği). *Akademik İncelemeler Dergisi*, 12(1), 203-254.

Yüksek Öğretim Kurulu. (2017). *Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesi 2018-2022*. Erişim Adresi. <http://yok.gov.tr/web/guest/yuksekogretimde-uluslararasilasma-strateji-belgesi-2018-2022>.

Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

